

- ชื่อ นางสาวพินสุดา วงศ์อนันต์
วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชื่อเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชนที่มีความหลากหลายทาง
ชาติพันธุ์ : กรณีศึกษาตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชนที่มีความ

หลากหลายทางชาติพันธุ์ : กรณีศึกษาตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้า
หลวง จังหวัดเชียงราย

ผู้เขียน นางสาวพินสุดา วงศ์อนันต์

ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.จันทนา สุทธิจารี

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์: กรณีศึกษาตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่พ.ศ. 2540-2552 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน และ (3) เพื่ออธิบายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลง ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นตั้งแต่ พ.ศ. 2540-2552 โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ประกอบกับการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ตลอดจนการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนตำบลแม่สลองนอกมีการเปลี่ยนแปลงทาง ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างเป็นพลวัต (Dynamic) ทั้ง ที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศและการเมืองภายในประเทศในช่วงตั้งแต่พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการกำหนดนโยบายของรัฐไทยต่อชุมชนแห่งนี้ ทั้งนี้ ผลจากการกำหนดนโยบายของรัฐไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายการผสมกลมกลืน (Assimilation) ผ่านระบบการศึกษาสมัยใหม่ นโยบายการพิจารณาให้สัญชาติ การส่งเสริมการประกอบอาชีพที่สุจริตและการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากเดิมที่ปกครองโดยทหารสู่การ

ปกครองส่วนท้องถิ่นและการปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจก็เปลี่ยนจากอดีตโดยเน้นระบบทุนนิยม และพึ่งพาการท่องเที่ยวเป็นหลัก สำหรับในด้านสังคมและวัฒนธรรมมีการปรับตัวและรับการเปลี่ยนแปลงแบบสมัยใหม่จากภายนอกเข้าสู่ชุมชนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

ทั้งนี้ ผลพวงของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนได้ก่อให้เกิดการแตกตัวทางชนชั้นคือเกิดกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาสมัยใหม่ ได้รับสัญชาติ ต่างก็ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ จึงส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล) ของชุมชนคือ อดีต โครงสร้างอำนาจของชุมชนมีลักษณะโครงสร้างอำนาจแบบผูกขาดในการตัดสินใจ (Monolithic Structure of Power) โดยกลุ่มชนชั้นนำที่เป็นกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติเท่านั้น แต่เมื่อโครงสร้างของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและมีการแตกตัวทางชนชั้น ประกอบกับการกระจายอำนาจสู่รัฐท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ทำให้การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงในด้านของตัวบุคคล อีกนัยหนึ่งหมายความว่า โครงสร้างอำนาจของชุมชนเริ่มมีการกระจายอำนาจหรือหลากศูนย์อำนาจ (Polycentric Structure of Power) มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการเป็นชนชั้นนำในทางการเมือง (Governing Elite) ก็พบว่า บุคลิกลักษณะส่วนบุคคล (Personality) ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ (Kinship Relation) ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Patron-Client Relation) ความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) ตลอดจนการเป็นพันธมิตรทางการเมือง (Alliance/Faction) เป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าสู่การมีอำนาจในรัฐท้องถิ่น

Thesis Title	Local-level Political Change in a Multi- ethnicity Community : A Case Study of Tambon Mae Sa Long Nok, Amphoe Mae Fah Luang, Changwat Chiang Rai
Author	Miss Pinsuda Wonganan
Degree	Master of Arts (Political Science)
Thesis Advisor	Lecturer Dr. Jantana Suttijaree

Abstract

The study entitled “Local-level Political Change in a Multi-ethnic Community: A Case Study of Tambon Mae Sa Long Nok, Amphoe Mae Fah Luang, Changwat Chiang Rai” aims to: 1) investigate political, economic, social and cultural changes in the community during B.E 2540-2552 (1997-2009) ; 2) study the factors affecting political, economic, social and cultural changes in the community; and 3) analyze the relationship among political, economic, social and cultural changes in the community that influenced local-level political changes during B.E. 2540-2552 (1997-2009). The data were collected via in-dept interviews of key informants, participation observation, non-participation observation and document research.

The study results showed that Mae Salong Nok Community had dynamic changes in politics, economy, social and culture that affected from both internal and external factors, especially the international and domestic political situations starting in B.E. 2527 (1984). The political situations directly affected how the Thai Government planned its policy for the community. The designated policies, especially the Assimilation Policy that was implemented via the modern educational system, nationality consideration, career and tourism promotion, changed the politics-from military rule to local administration. The economy of the community changed from capitalism to a tourism-based economy. In terms of social and cultural aspects, the community has adjusted to the globalized modernity.

Changes in politics, economy, social and culture in the community resulted in social class designation. The new generation, who received modern education and nationality, wanted to participate in politics, and this situation resulted in local-level political changes (Subdistrict Administration Organization) in the community. In the past, the community was under a monolithic structure of power, where children of the former-Chinese soldiers were in the power. But, when the community structure changed, there was a split in the new social class. Decentralization has been practiced, and politics is opened for people to participate in. This situation caused changes in political power, in other words, the structure of power became more polycentric. Considering factors affecting the acceptance of governing elite, it was found that personality, kinship relations, patron-client relations, ethnicity, ethnic identity and political alliance/faction were the important factors for obtaining political power in local government.

บทสรุปผู้บริหาร

เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชน
ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ : กรณีศึกษาตำบลแม่สลองนอก
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

คำถามในการวิจัย

1. ชุมชนตำบลแม่สลองนอกมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 อย่างไร
2. มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
3. การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่พ.ศ.2540-2552
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
3. เพื่ออธิบายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นตั้งแต่พ.ศ.2540-2552

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์: กรณีศึกษาตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและ

วัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน และ (3) เพื่ออธิบายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 โดยอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นนำและการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์และแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ภายใต้กระบวนการตั้งคำถามการวิจัยคือ (1) ชุมชนตำบลแม่สลองนอกมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 อย่างไร (2) มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน และ (3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 หรือไม่ อย่างไร

โดยกระบวนการในการหาคำตอบในการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จากกรอบประเด็นคำถามที่ผู้ศึกษาได้กำหนดขึ้น ตลอดจนการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) โดยผู้ศึกษาทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า (Triangulation) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมไว้ โดยสามารถสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในเชิงพื้นที่และการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์: กรณีศึกษาตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ซึ่งข้อค้นพบจากการศึกษา ผู้ศึกษาสามารถแบ่งประเด็นสรุปและอภิปรายผล ตามคำถามในการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ (1) ศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 และข้อที่ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน

ชุมชนตำบลแม่สลองนอกมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างเป็นพลวัต (dynamic) อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งในแง่ของนโยบายและการปฏิบัติกล่าวคือ โดยตั้งแต่พ.ศ.2513 ประเทศไทยได้เข้าไปดำเนินการปลดอาวุธกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ ให้มีการวางอาวุธและจัดตั้งเป็นหมู่บ้านราษฎร ตลอดจนดำเนินการพัฒนาความเป็นอยู่และส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ และนับตั้งแต่พ.ศ.2527 เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเมืองภายในประเทศ โดยมีการลดบทบาทและความรุนแรงในต่อสู้ระหว่างอุดมการณ์คอมมิวนิสต์และรัฐไทย จนกระทั่งนำไปสู่นโยบาย 66/2523 และ 65/2525 ของรัฐที่ยุติการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ในด้านหนึ่ง ทำให้ประโยชน์ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติต่อรัฐไทยย่อมลดลงไปด้วย จึงส่งผลให้รัฐปรับเปลี่ยนนโยบายในการดำเนินการต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานที่เข้าไปดำเนินการรับผิดชอบในชุมชนแห่งนี้ สำหรับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสามารถนำเสนอดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจ ผลจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนแห่งนี้นับได้ว่าเป็นผลมาจากการพัฒนาหรือโครงการพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ของรัฐที่มุ่งหวังให้ประชาชนในชุมชนมีการประกอบอาชีพที่สุจริตและไม่ไปรบกวนอาชีพของชาวพื้นเมือง โดยเฉพาะโครงการส่งเสริมการปลูกชาเป็นอาชีพ ถือได้ว่าเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการสร้างอาชีพใหม่ให้กับประชาชนมีรายได้จากการผลิตใบชาเป็นอย่างมากหรือมากกว่าโดยเปรียบเทียบกับชุมชนพื้นราบทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับผู้นำทางทหาร มีโอกาสหรือมีข้อได้เปรียบในการเข้าถึงปัจจัยการผลิตกล่าวคือ ในด้านเงินทุนหรืองบประมาณ ตลอดจนการจัดหาสายพันธุ์ชาที่มีคุณภาพสูงและส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ เทคนิคและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ส่วนในด้านของที่ดินก็มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้ครอบครัวละไม่เกิน 15 ไร่ (แม้ว่าปัจจุบันจะประสบปัญหาที่ดินไม่เพียงพอกับการประกอบอาชีพ แต่ก็มีกลุ่มคนอีกกลุ่มในพื้นที่ที่ครอบครองที่ดินมากกว่า 100 ไร่ เป็นจำนวนมาก) และสำหรับในด้านของแรงงานนั้นในระยะแรกแรงงานส่วนใหญ่เป็นการใช้แรงงานในครอบครัว แต่ต่อมาเมื่อมีการเติบโตของการค้าทำให้มีการเปลี่ยนแปลงแรงงานจากการ

ใช้แรงงานในครัวเรือนตามวิถีการผลิตแบบเอเชีย มาเป็นการใช้แรงงานรับจ้างของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน โดยเฉพาะแรงงานจากกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า (ทั้งที่อาศัยอยู่ก่อนการอพยพเข้ามาของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติและอพยพเข้ามาพร้อมและหลังกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ)

นอกเหนือจากโครงการส่งเสริมอาชีพของชุมชนด้วยการปลูกชาของรัฐที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของชุมชนแล้ว การเปิดตัวสู่โลกภายนอกของชุมชนภายใต้วาทกรรมการท่องเที่ยวยังคงเป็นอีกปัจจัยสำคัญหนึ่งในเบื้องต้นที่ทำให้ชุมชนตำบลแม่สลองนอกมีการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้นกล่าวคือ ชุมชนแม่สลองนอกแต่เดิมเป็นชุมชนที่กำหนดไม่ให้มีการเข้าออกในพื้นที่เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากทางการและด้วยข้อจำกัดในการเดินทางที่ลำบากทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนแห่งดินแดนสนธยา แต่ด้วยลักษณะเฉพาะทางด้านภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่การท่องเที่ยว ชุมชนแม่สลองนอกจึงได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้านหนึ่ง โดยนอกจากรัฐจะสนับสนุนให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านแล้ว รัฐยังได้สนับสนุนให้มีการสร้างทางลาดยางขึ้นคอยแม่สลองโดยกรมทางหลวงในปีพ.ศ.2522-2527 ประกอบกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำเสนออนุสาร อ.ส.ท. เปิดศักราชการท่องเที่ยวคอยแม่สลองประจำเดือนมกราคม พ.ศ.2523 ทำให้แม่สลองนอกเป็นที่รู้จักและปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของชุมชนในสายตาของประชาชนทั่วไป นำไปสู่การเริ่มเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างถิ่นมากขึ้น โดยถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงของชุมชนสู่ระบบทุนนิยม แต่ทว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกิจการโรงแรมและรีสอร์ทยังคงเป็นการดำเนินการลงทุนโดยสหกรณ์การเกษตร ศอพป.25 แม่สลอง ซึ่งได้สร้างแม่สลองรีสอร์ทขึ้นเพื่อหารายได้มาพัฒนาหมู่บ้านและรายได้จากการท่องเที่ยวก็กลายเป็นรายได้หลักของพื้นที่ที่นำความเจริญมาสู่แม่สลองในหลายๆด้าน เป็นที่น่าสังเกตว่าการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ในระยะแรกนั้นดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายใต้การจัดการในนามของกลุ่มสหกรณ์ แต่ภายหลังจากการสะสมความมั่งคั่ง (Accumulation) ของคนในพื้นที่ ระบบการค้าแบบเสรี ตลอดจนกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการเกษตร ทำให้พื้นที่มีการเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนที่พัก ร้านค้าสินค้าที่เอกชนในพื้นที่เป็นผู้ลงทุนและเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์มากขึ้นอย่างรวดเร็ว

และตั้งแต่พ.ศ.2530 เป็นต้นมา ชุมชนตำบลแม่สลองนอกกลายเป็นชุมชนที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วคือ อาจสืบเนื่องมาจากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพอุตสาหกรรม การจัดสรรที่ดินทำกิน ความเข้มงวดในการเดินทางเข้าออกที่ลดลงตลอดจนการ

สนับสนุนการท่องเที่ยวของรัฐที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่พ.ศ.2522 เนื่องจากแม่ฮ่องสอนอกมีจุดแข็งหรือมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยมีลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ วัฒนธรรมประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะ แม่ฮ่องสอนอกจึงกลายเป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยว มีการเข้าไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้ชุมชนมีการเติบโตหรือมีการขยายกิจการทางด้านการค้าและการบริการมากขึ้นเช่น โรงแรม รีสอร์ท ร้านค้า ร้านอาหารจำนวนมาก (ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นย่านการค้า) ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวและนับแต่นั้นมาการท่องเที่ยวได้กลายเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนชายแดนแห่งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ต่างก็พึ่งพาการท่องเที่ยวในลักษณะเป็น วัฏจักรหรือวงจรรายได้ของชุมชน กล่าวคือ กลุ่มคนจีน (ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติ) เป็นเจ้าของไร่ชา กิจการเกี่ยวกับใบชา ร้านอาหาร ที่พัก โรงแรมต่างๆ ก็ได้รับรายได้จากการให้บริการเหล่านี้ ส่วนแรงงานอาข่าหรือชาติพันธุ์อื่นๆก็จะมีรายได้มาจากการรับจ้างกลุ่มคนจีนในสวนชาบ้าง ในโรงแรมบ้าง ส่วนกลุ่มที่ทำการเกษตรก็สามารถเอาผลผลิตทางการเกษตรมาขายให้กับกลุ่มคนจีน และคนเหล่านี้ก็จะนำรายได้ไปจับจ่ายใช้สอยในร้านค้าของคนจีน วงจรเศรษฐกิจของชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่จึงมาจากการท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยชุมชนจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเป็นหลักเช่น การจัดงานเทศกาลชิมชาดอกซากุระบาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและเป็นการร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในชุมชนซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจย่อมมิได้มีแต่เพียงด้านบวกเพียงด้านเดียวเท่านั้น สำหรับในด้านลบหรือผลกระทบต่อชุมชนก็ปรากฏอยู่ไม่น้อยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสังคมและวัฒนธรรมกล่าวคือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจทำให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนดีขึ้นดังปรากฏลักษณะบ้านเรือนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ เปลี่ยนจากการมุงหลังคาด้วยจากเป็นหลังคาสังกะสี หลังคากระเบื้อง มีลักษณะถาวร เป็นแบบสมัยใหม่แต่ก็ยังคงลักษณะบางอย่างแบบจีน แต่ทว่าการเติบโตจากการท่องเที่ยวทำให้มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินมากขึ้นมีการบุกรุกป่าเพื่อการผลิตเชิงพาณิชย์ ตลอดจนมีการเปลี่ยนถ่ายการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำให้ประชาชนบางกลุ่มในชุมชนครอบครองที่ดินมากกว่า 15 ไร่เป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้และจำนวนการถือครองที่ดินในพื้นที่ นอกจากนั้นแล้ว การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การขยายโอกาสทางการศึกษารวมถึงการได้รับสัญชาติไทย ทำให้ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนจีน (ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติ) มีการอพยพออกนอกพื้นที่ไปประกอบอาชีพและศึกษาต่อที่ไต้หวันมากขึ้น เพราะได้วันให้การยอมรับกลุ่มคนเหล่านี้เพราะถือว่ามี

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา เชื้อชาติและวัฒนธรรมร่วมกัน แม้ว่าการไปทำงานต่างประเทศจะสามารถสร้างรายได้กลับมาให้ครอบครัวและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับพบว่า ประชากรวัยแรงงานในพื้นที่มีอยู่จำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นวัยเด็กและวัยรุ่น ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาของชุมชนในระยะยาวได้

ทั้งนี้ แม้ชุมชนโดยรวมจะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและมีการพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน แต่จากลงพื้นที่ของผู้ศึกษาพบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจหรือการสร้างรายได้ให้กับชุมชนมีการกระจุกตัวเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ (ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติ) หรือหากพิจารณาตามสภาพพื้นที่ก็จะมีมีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะหมู่ 1 บ้านสันติคีรี (กลุ่มคนจีน) เท่านั้น อีกทั้งการขยายตัวของโรงแรม เกสต์เฮาส์ ตลอดจนกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แม้ว่าจะเป็นกิจการที่ลงทุนโดยคนในพื้นที่และห้ามคนต่างถิ่นเข้ามาลงทุน แต่ในทางปฏิบัติแล้วความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ รวมถึงคนพื้นเมืองเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้เช่น การแต่งงานระหว่างคนในพื้นที่กับคนต่างถิ่นจึงทำให้ทุนภายนอกสามารถเข้ามาดำเนินการภายในพื้นที่ได้เช่นกัน มากไปกว่านั้นการขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวยังเป็นการนำชุมชนเข้าสู่ระบบทุนนิยมอย่างเข้มข้น ทำให้มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้ค่าครองชีพในพื้นที่สูงขึ้น และยังเป็น การขยายความเจริญจากเมืองเข้าสู่ชนบท โดยเฉพาะวัฒนธรรมบริโภคนิยม ทำให้สภาพความเป็นอยู่แบบเดิมมีการเปลี่ยนแปลงเช่น การเข้ามาของธุรกิจค้าปลีก (seven eleven) ภายใต้การลงทุนของคนในชุมชน จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนคือ เอเจนต์ (Agent) ผู้นำนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างมาสู่ชุมชน (นิติ ภาวิครพันธุ์, 2549: 458-495) ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในด้านหนึ่งถือว่าการสร้างอาชีพให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทำให้มีรายได้มากขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งเราก็จะพบว่า ภายในชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ต่างก็มีการติดต่อหรือมีความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติและกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าในลักษณะของการแลกเปลี่ยนแรงงาน บนความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ในขณะที่เดียวกันทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพราะกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติที่มีโอกาสทางการศึกษาและมีสัญชาติมักจะนิยมเดินทางออกนอกพื้นที่ทำให้แรงงานที่เป็นกลุ่มคนจีนในพื้นที่มีจำนวนน้อยประกอบกับคนจีนไม่นิยมรับจ้างปลูกข้าววันแต่เป็นเจ้าของสวนชาหรือเจ้าของกิจการชาเท่านั้น

ผลจากการค้าไปชาจึงทำให้ชุมชนมีการติดต่อกับชุมชนภายนอกมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดการสะสมทุนและนำไปสู่การแตกตัวทางชนชั้น โอกาสทางการศึกษา สถานภาพทางสังคมที่ดีขึ้น กล่าวได้ว่าลักษณะการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตเพื่อยังชีพสู่เพื่อการค้า ในด้านหนึ่งก็ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างอำนาจของชุมชนแบบเดิม เนื่องจากการผลิตทำให้คนในพื้นที่มีรายได้จากการค้ามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในระดับของผู้นำชุมชน ประชาชนในระดับกลางและระดับล่าง ดังนั้นจึงสามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มคนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้แล้วอาจจะทำให้ความเคียดแค้นที่เคยมีมาแต่เดิมเริ่มลดความสำคัญลงเพราะกลุ่มคนเหล่านี้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป อีกทั้งการที่ผู้นำในอดีตไม่สามารถควบคุมหรือผูกขาดอำนาจในทางการปกครองและทางเศรษฐกิจต่อไปได้อีก ภายใต้บริบทของการค้าเสรีตลอดจนอำนาจของรัฐไทยที่เข้าไปแทรกซึมอยู่ในชุมชนมากขึ้นตามลำดับ

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ก่อนการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ของรัฐ ชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนปิดมีวัฒนธรรมประเพณีในด้านการแต่งกาย ภาษา การดำรงชีวิตที่แตกต่างจากชุมชนอื่นหรือชุมชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยชุมชนมีลักษณะของการติดต่อกับภายนอกค่อนข้างน้อยเนื่องจากถูกจำกัดด้วยกฎระเบียบในการเข้าออกพื้นที่ ส่วนในด้านวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนจะให้ความสำคัญกับการศึกษาของกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติภายใต้การจัดการการศึกษาโดยชุมชนเพื่อธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนและสำหรับในสายตาของคนภายนอกก็มักจะมองภาพชุมชนแห่งนี้ในลักษณะชุมชนของผู้อพยพและเป็นกลุ่มผู้ที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

แต่เมื่อรัฐไทยได้เข้าไปดำเนินการจัดการศึกษาตามแบบรัฐศูนย์กลางทำให้โรงเรียนสอนภาษาจีนหรือระบบการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต้องปิดตัวลงไปและดำเนินการเปิดโรงเรียนที่ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐภายใต้การดูแลของกองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งผลจากการดำเนินการปิดโรงเรียนสอนภาษาจีนของชุมชนแม่สลองนอก ภายใต้นโยบายผสมกลมกลืน (Assimilation) ของรัฐที่ต้องการขจัดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่รัฐมองว่าล้าหลังและเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาออกไปและสวมทับด้วยอัตลักษณ์แห่งชาติ

อย่างไรก็ตามกระบวนการผสมกลมกลืนของรัฐผ่านเครื่องมือทางการศึกษา แม้ว่าจะประสบความสำเร็จและไม่มีการต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชนในพื้นที่ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่แห่งอื่น แต่ทว่าประชาชนในพื้นที่ก็มีได้ยอมรับอำนาจของรัฐอย่างสิทธิโรราบ หากแต่เป็นการยอมรับเพื่อปรับเปลี่ยนแห่งที่ของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ในลักษณะของการผสมผสานระหว่างอัตลักษณ์

แห่งชาติและอัตลักษณ์ดั้งเดิมตลอดจนมีการตีความและสร้างความหมายใหม่เพื่อให้การชำระ
อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยังสามารถดำรงต่อไปได้ โดยเป็นการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนภาษาจีน
ควบคู่ไปกับระบบการศึกษาของรัฐ ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า อำนาจของรัฐ
มิได้เข้าไปแทรกตัวและเปลี่ยนแปลงชุมชนเท่านั้น แต่ชุมชนยังมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อ
ปรับเปลี่ยนและตอบโต้อำนาจรัฐในบางกิจกรรม ปรากฏที่สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ยังมองว่า
อัตลักษณ์ดังกล่าวยังคงเป็นประโยชน์หรือสร้างความเข้มแข็งให้กับพวกเขาได้ ยิ่งไปกว่านั้น การ
เติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยเฉพาะการท่องเที่ยว ส่งผลให้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จากเดิมที่
เป็นจุดอ่อนที่รัฐต้องขับออกไปกลับกลายเป็นจุดแข็งหรือกลายเป็นเครื่องมือที่ถูกรื้อฟื้น
(Retribalization) และอนุรักษ์เพื่อรับใช้การท่องเที่ยวมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการแต่งกาย
วัฒนธรรมประเพณีต่างๆของกลุ่มชาติพันธุ์ หรือแม้แต่ว่าระบบการศึกษาของชุมชนเป็นอัตลักษณ์ทาง
ชาติพันธุ์ที่มีการปรับเปลี่ยน สร้างใหม่และผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นช่องทางหนึ่งในการ
เพิ่มศักยภาพของเยาวชน รวมถึงโอกาสในการเลื่อนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ชุมชนตำบลแม่สลองนอกยังมีความ
เปลี่ยนแปลงในเรื่องความเป็นอยู่และสัญชาติ กล่าวคือ ประชาชนในพื้นที่ต่างเริ่มได้รับการแปลง
สัญชาติตามมติคณะรัฐมนตรีพ.ศ.2521 ที่เห็นควรให้สัญชาติกับผู้อพยพที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่รัฐ
แม้ว่าในทางปฏิบัติประชาชนในพื้นที่ยังไม่ได้รับสัญชาติทั้งหมด แต่ก็เริ่มจุดเริ่มต้นสำคัญในการ
เข้าสู่การเป็นพลเมืองของรัฐอย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้คนกลุ่มเหล่านี้กลายเป็น
ส่วนหนึ่งของรัฐไทยในฐานะพลเมืองและนำไปสู่โอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจ ทำให้
ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถเลี้ยงดูตัวเองและนำไปสู่การตระหนักถึงความเป็น
พลเมืองตลอดจนสิทธิทางการเมืองต่างๆจนกระทั่งนำไปสู่ความต้องการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ
ชุมชนทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

ด้านการเมือง การเปลี่ยนแปลงด้านการปกครองของชุมชน ภายหลังจากการดำเนินการ
ปลดอาวุธกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติและแปรสภาพจากกองทัพเป็นหมู่บ้านราษฎรธรรมดา รัฐได้
เข้าไปเริ่มดำเนินการส่งเสริมให้มีการเลือกผู้นำในการปกครองดูแลหมู่บ้านซึ่งในช่วงแรกก่อนพ.ศ.
2527 ซึ่งยังไม่ได้มีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตามกฎหมายลักษณะการปกครองท้องที่ โดยการปกครอง
ในระยะแรกยังเป็นการปกครองโดยผู้นำอาวุโสของชุมชนหรือเป็นกลุ่มผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติ
คือ ในช่วงก่อนพ.ศ.2523 หัวหน้าของหมู่บ้านคือนายพลด้วน ซี เหวิน (นายชีวิน คำลือ) แต่ต่อมา
เมื่อนายพลด้วนเสียชีวิต จึงได้มีการแต่งตั้งให้นายพลหลุยส์ ยี่เถียน (นายอรุณ เจริญทั้งจรรยา) เป็น

หัวหน้าชุมชนตั้งแต่นั้นมา และต่อมาในวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2527 ได้มีการประกาศจัดตั้งเป็น หมู่บ้านสันติคีรี หมู่ 18 ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และต่อมาในวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ.2535 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องแบ่งเขตท้องที่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และ ประกาศจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2535 ประกอบด้วย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สลองนอก ตำบลแม่สลองใน ตำบลเทิดไทยและตำบลแม่ฟ้าหลวง ก่อนที่จะ ได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และภายหลังจากการจัดตั้งเป็นตำบลแม่ สลองนอกจึงได้มีการเลือกกำนันตำบลแม่สลองนอก โดยกำนันคนแรกของตำบลแม่สลองนอกคือ นายอุดม คำลือ ซึ่งเป็นลูกหลานกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ (ลูกชายนายพลด้วน ซี เหวิน) และมี นายจำเริญ ชีวินเฉลิมโชติ เป็นสารวัตรกำนัน นับได้ว่าเป็นก้าวใหม่หรือเป็นการเมืองใหม่ที่กลุ่ม ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติได้เข้ามามีบทบาทแทนผู้นำอาวุโสแบบดั้งเดิม เพราะเป็นกลุ่มคนที่ ผ่านระบบการศึกษาสมัยใหม่และมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองและสามารถนำไปใช้ในการ บริหารท้องที่ได้ และต่อมาภายหลังพ.ศ.2544 นายบุญช่วย สุกยอดสำราญ ก็ได้รับการเลือกตั้ง เป็นกำนันตำบลแม่สลองนอกต่อจากนายอุดม คำลือ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องธุรกิจ สุขภาพ และถูก ต่อต้านจากประชาชน และต่อมาเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2540 ตำบลแม่สลองนอกก็ได้รับการ ยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและมีสถานภาพเป็นนิติบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย (ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2)

จากที่กล่าวมาในข้างต้น เป็นการตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ (1) และข้อที่ (2) ของการศึกษา วิจัยครั้งนี้ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า การดำเนินนโยบายของรัฐตั้งแต่พ.ศ.2513 ที่เข้าไป ดำเนินการปลดอาวุธ รัฐไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนแห่งนี้มาโดยตลอด ดังปรากฏ เป็นนโยบายด้านการศึกษา การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การให้สัญชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความ พยายามในการดำเนินนโยบายผสมกลมกลืน (Assimilation) ของรัฐสอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่ แม้ว่าในด้านหนึ่งจะมีความอ่อนแอแฝงด้วยวาทกรรมการพัฒนา (Discourse) ของรัฐเพื่อเข้าไปยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ชายขอบของสังคมและ เพื่อให้เกิดการยอมรับศูนย์กลางของอำนาจรัฐ แต่ก็ไม่ปรากฏความขัดแย้งหรือการต่อต้านอำนาจ รุนแรงดังเช่นพื้นที่อื่น นั่นอาจจะเป็นเพราะว่าด้วยเหตุที่ประชาชนในพื้นที่ต่างก็ตระหนักถึง เหตุ บังคับในการอพยพเข้ามาในรัฐไทยของตนเอง หรืออาจเป็นเพราะว่าผู้นำของชุมชนมีความสัมพันธ์ อันดีและใกล้ชิดกับอำนาจรัฐในลักษณะของผลประโยชน์ต่างตอบแทน

จากการศึกษาพบว่าชุมชนตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจคือสิ่งที่ขับเคลื่อนชุมชน ผู้ศึกษาจึงมีมุมมองว่า แม้ว่าภายในชุมชนจะมีการพึ่งพาอาศัยกันในการผลิต แต่การพึ่งพาภายในชุมชนเองก็ต้องอาศัยหรือเน้นการพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอกชุมชน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเป็นหลัก นั้นหมายความว่า ถ้าพื้นที่แห่งนี้ได้รับผลกระทบจากปัจจัยใดๆต่อการท่องเที่ยวแล้ว รายได้หลักจากภายนอกชุมชนย่อมส่งผลกระทบต่อภายในชุมชนได้ ดังนั้น ชุมชนควรจะเน้นการพึ่งพาตนเองมากขึ้นเพราะถ้าหากต่างฝ่ายต่างเน้นการทำการค้าหรือการผลิตเพื่อรองรับการท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว ในอนาคตอาจจะกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่จะเน้นความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น นอกจากนี้ จากการศึกษาการกำหนดนโยบายของรัฐต่อชุมชนแห่งนี้ยังพบว่า ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายอย่างต่อเนื่องเพราะมีเช่นนั้นก็จะก่อให้เกิดปัญหาความทับซ้อนในด้านของกฎระเบียบในการพัฒนาพื้นที่ตามมาได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ (3) เพื่ออธิบายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นตั้งแต่พ.ศ.2540-2552

ผลจากการศึกษาพบว่า การเมืองระดับท้องถิ่นของตำบลแม่สลองนอกตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 มีการเปลี่ยนแปลงเชื่อมโยงกับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน และระดับชาติกล่าวคือ การเมืองระดับท้องถิ่นของตำบลแม่สลองนอกในช่วงที่มีการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (พ.ศ.2540-2544) ซึ่งส่งผลให้กำนันเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยตำแหน่ง ซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน โดยผลจากการเลือกตั้งก็จะพบว่า กลุ่มชนชั้นนำในทางการเมือง (Governing Elite) ยังคงเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือเป็นลูกหลานของผู้นำหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน ในด้านการกำหนดนโยบายให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก ประกอบกับในช่วงต่อมาเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนชั้นนำระดับสูงจึงนำไปสู่การต่อต้านของประชาชนภายใต้การสนับสนุนของกลุ่มชนชั้นนำอีกกลุ่มหนึ่ง จนกระทั่งนำไปสู่การลงจากอำนาจของกำนันผู้สืบทอดอำนาจมาจากบิดา และการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเมืองระดับท้องถิ่นของตำบลแม่สลองนอกตั้งแต่พ.ศ.2544-2548 มีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเป็นกลุ่มที่มีความขัดแย้งกับกลุ่มชนชั้นนำเดิมและเป็นบุคคลที่มีฐานะทาง

เศรษฐกิจสูงและได้รับการยอมรับจากประชาชน ทั้งนี้การเลือกตั้งพ.ศ.2544 ยังคงเป็นการเลือกตั้งโดยตรงและการแข่งขันทางการเมืองก็ยังคงไม่แตกต่างจากช่วงก่อนหน้านี้คือทั้งในด้านผู้สมัครและประชาชนไม่ได้มีการตื่นตัวทางการเมืองเท่าที่ควร

การเลือกตั้งนายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ.2548 เป็นการเลือกตั้งโดยตรงครั้งแรก ซึ่งนับเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการเมืองตำบลแม่สลองนอกเพราะมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในการเข้าสู่ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้สืบทอดอำนาจและได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารชุดเดิม โดยมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของผู้อุปถัมภ์และผู้ใต้อุปถัมภ์เพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างตอบแทน จึงทำให้การแข่งขันในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีคู่แข่งเพียงรายเดียวเท่านั้นและสำหรับในส่วนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเองก็ยังคงมีการแข่งขันกันไม่มากนัก โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลเพื่อวางตัวให้รับตำแหน่งหรือร่วมเป็นฝ่ายทีมบริหาร โดยการจัดสรรหรือการวางตำแหน่งทีมฝ่ายบริหารจะให้ความสำคัญกับความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity)

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชนตำบลแม่สลองนอกตั้งแต่พ.ศ.2552 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นกว่าช่วงก่อนหน้านี้ ซึ่งจะเห็นได้จากบรรยากาศทางการเมือง โดยเฉพาะในช่วงของการเลือกตั้งที่มีการตื่นตัวและมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น อีกทั้งในด้านของผู้สมัครทั้งนายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีจำนวนเพิ่มผู้สมัครมากขึ้น นั่นย่อมหมาความว่า ประชาชนมีโอกาสในการเลือกตัวแทนเพิ่มมากขึ้น (Choice) และคุณสมบัติของผู้สมัครก็ต้องเข้มข้นขึ้นมากด้วยเช่นกัน ด้านผลของการเลือกตั้งก็มีการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดการหมุนเวียนของอำนาจ (Circulation) จากเดิมที่เคยผูกขาดอำนาจหรือโครงสร้างอำนาจชุมชนมีลักษณะเปลี่ยนจากการผูกขาดอำนาจ (Monolithic Structure of Power) เป็นการกระจายอำนาจ (Polycentric Structure of Power) เพิ่มมากขึ้นส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดนโยบายที่เริ่มมีการกระจายทั่วทั้งตำบลมากกว่าการกระจุกตัวอยู่ที่หมู่ 1 บ้านสันติคีรีเท่านั้น โดยเน้นตามความจำเป็นเร่งด่วนของแต่ละโครงการเป็นหลัก

อภิปรายผลการวิจัย (ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

จากที่กล่าวมาในข้างต้น เป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ (3) ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้คือ จากการศึกษาที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการแตกตัวทางชนชั้นทำให้มีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกลุ่มชนชั้นนำ และชนชั้นนำกับประชาชน ทำให้โครงสร้างอำนาจของชุมชน (Community Power Structure) มีการเปลี่ยนแปลงจากโครงสร้างอำนาจแบบผูกขาด (Monolithic Structure of Power) เป็นโครงสร้างอำนาจแบบพหุนิยมหรือโครงสร้างอำนาจชุมชนมีลักษณะหลายศูนย์อำนาจ (Polycentric Structure of Power) และมีผลโดยตรงต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง การหมุนเวียนของอำนาจ (Circulation) การตรวจสอบการใช้อำนาจ/การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการกำหนดนโยบาย ผู้ศึกษามีความเห็นว่า โครงสร้างอำนาจของชุมชนมีลักษณะของการเคลื่อนไหวเป็นพลวัต (Dynamic) มากกว่าหยุดนิ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิชาย รัตนดิลล ฅ ฎุเกีต (2533) ที่พบว่า โครงสร้างอำนาจของชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคมและชุมชน แต่กระนั้นแล้ว จากข้อค้นพบเกี่ยวกับการศึกษา โครงสร้างอำนาจชุมชนส่วนใหญ่ที่พบว่า มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจำนวนน้อย ที่มีคุณสมบัติที่แตกต่างจากประชาชนในด้านามีตำแหน่งทางราชการ การมีตำแหน่งทางสังคม การมีทรัพย์สินสมบัติหรือมีความมั่งคั่ง จะเป็นกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่ผูกขาดอำนาจการตัดสินใจในชุมชน (Authoritative Decision-Making) ซึ่งตรงกันข้ามกับการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่า โครงสร้างอำนาจของชุมชนมีลักษณะหลายศูนย์อำนาจ (Polycentric Structure of Power) หรือมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ นั่นอาจจะเป็นเพราะว่าชุมชนแห่งนี้มีบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่เฉพาะ ดังนั้นการพิจารณาเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจชุมชนจึงต้องมองอย่างรอบด้านและขึ้นอยู่กับบริบทการเปลี่ยนแปลงของชุมชนทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

สำหรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจจากผูกขาดเป็นโครงสร้างอำนาจแบบกระจายย่อมมีผลต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดพหุนิยม (Pluralism) ที่ว่า ชนชั้นนำและมวลชนไม่ได้มีความแตกต่างอย่างถาวรคือ ผู้ที่มีอำนาจหรือชนชั้นนำในเวลาหนึ่งก็ไม่จำเป็นต้องมีอำนาจในช่วงเวลาต่อมา ดังนั้นทุกคนจึงมีโอกาสในการที่จะขึ้นมา มีอำนาจ โดยสำหรับปัจจัยที่ผลักดันหรือส่งเสริมบุคคลในการเข้าสู่การเมืองหรือการเป็นชนชั้นนำในทางการเมือง (Governing Elite) ของชุมชนตำบลแม่สลอนนอก เป็นที่น่าสนใจ

ว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Factor) ฐานะ ความมั่งคั่ง มิใช่ตัวแปรที่สามารถอธิบายถึงที่มาของชนชั้นนำได้ ตรงกันข้ามกับงานวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับคุณสมบัติของชนชั้นนำ ที่มักจะพบว่า ชนชั้นนำจะต้องเป็นบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเสมอเช่นงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ นรนิติ ผดุงการ (2513) ,สมชัย รักวิจิตร (2514) ,สมจิต ปัญญาศักดิ์ (2528) ,ศรีสมภพ จิตภิรมย์ศรี (2529) และกฤษณะ พิณีจ (2539)

นอกจากนั้นการเมืองท้องถิ่นของชุมชนแห่งนี้ยังมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น โดยปัจจัยความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) ถูกนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะในการเลือกตั้งทั้งสองครั้งที่ผ่านมา (พ.ศ.2548 และพ.ศ. 2552) และนำไปสู่ความเห็นของผู้ศึกษาว่า การกระจายอำนาจจากรัฐส่วนกลางสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะชุมชนชายแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ในด้านหนึ่งมีผลทำให้ความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) มีความลึกลับ ซ้ำซ้อน ย้อนแย้ง พร่ามัวและเข้มข้นขึ้น โดยจะขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ทางการเมือง ทั้งนี้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลคือผู้ที่เลือกใช้หรือหยิบใช้ (Joking Identity) ประโยชน์จากความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) กล่าวคือ ในบริบทการเมืองท้องถิ่น ด้านหนึ่งก็อาจจะทำให้ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลก้าวพ้นความเป็นชาติพันธุ์เช่น การไม่เลือกเพียงเพราะเป็นพี่น้อง อาข่า เป็นพี่น้องคนจีน แต่กลับมองว่าตัวเองเป็นคนไทยมีสิทธิเสรีภาพทางการเมืองและต้องการตัวแทนที่มีคุณภาพ หรือในกรณีการทำงานร่วมกันของนายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ในบางครั้งความเป็นชาติพันธุ์หรืออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ก็ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประสานผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลเช่น การจัดทีมฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ Frederik Barth (1969 อ้างใน ยศ สันตสมบัติ, 2551: 49-50) กล่าวว่า เส้นขอบเขตอันยืดหยุ่นของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เกิดจากการที่สมาชิกในกลุ่มนั้นสามารถที่จะเลือกใช้คุณสมบัติทางวัฒนธรรม (cultural attribute) ใดๆอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในการนิยามความเป็นตัวตนของตนเอง วัฒนธรรมจึงไม่ใช่แบบแผนปฏิบัติหรือความเชื่ออันเดียว (a culture) ที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาแต่โบราณ แต่เป็นพหุวัฒนธรรม (cultures) ที่คนเลือกและปรับเปลี่ยนเพื่อนำมา นิยามตนเองและกลุ่ม ขอบเขตหรือความเป็นสมาชิกภาพของกลุ่มชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งที่ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงไปมาได้

ข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เป็นการทำการศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเป็นการศึกษาแบบเฉพาะกรณี (Case Study) คือ ชุมชนตำบลแม่สลอนนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะคือ เป็นพื้นที่ที่มีนัยสำคัญทางด้านรัฐศาสตร์และเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะเจาะจงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งก็มีจุดอ่อนเช่นเดียวกัน เพราะอาจจะไม่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้อ้างอิงกับพื้นที่อื่นได้ หากเพียงแต่สามารถนำไปใช้อ้างอิงกับลักษณะพื้นที่ที่มีความใกล้เคียงได้และสามารถนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปใช้ศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นกับพื้นที่อื่นๆได้ นอกจากนี้การศึกษาร่วมกันที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ยังพบข้อจำกัดประการหนึ่งในเรื่องการสื่อสารระหว่างผู้ศึกษากับผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายที่ไม่สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยบุคคลในชุมชนเป็นสื่อกลาง (ล่าม) ซึ่งในด้านหนึ่งอาจจะทำให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

สำหรับแนวทางการศึกษาที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่น โดยเน้นอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบนฐานของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของตำบล ได้ช่วยให้ผู้ศึกษาได้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกลุ่มชนชั้นนำ และชนชั้นนำกับประชาชนทำให้โครงสร้างอำนาจของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงจากการผูกขาดอำนาจสู่การกระจายอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหมุนเวียนของอำนาจคือ การเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง (องค์การบริหารส่วนตำบล) มากขึ้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางการศึกษาดังกล่าวนี้เพื่อใช้ในการศึกษาการเมืองท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล) ในพื้นที่อื่นๆ ที่มีความแตกต่างทางด้านบริบทของพื้นที่ ซึ่งหากมีการศึกษาการเมืองท้องถิ่นในระดับกว้างขวางขึ้น ก็จะช่วยให้สามารถมองเห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างอันเป็นผลมาจากบริบทของพื้นที่ ที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และอย่างไร ซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าวนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นในอนาคต